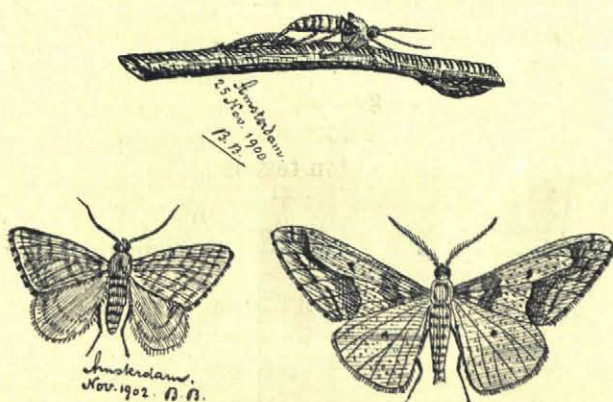

teerringen in goeden staat zijn, zoolang men wintervlinders kan verwachten, n.l. van half October tot half December.

Eigenlijk moeten ze tot in het voorjaar blijven zitten. Wanneer in den herfst de vorst wat vroeg invalt, kunnen de Wintervlinders natuurlijk niet uit den grond komen. Dan wachten ze kalm, tot

Links: Kleine Wintervlinder (*Chimatobia brumata*).
Rechts: Groote Wintervlinder (*Hibernia defoliaria*).
Boven: Wijfje, bezig eieren te leggen.

er „betere tijden“ aanbreken. Zelfs schijnen ze (althans de groote Wintervlinders) ook bij zachte winters het voorjaar nog wel af te wachten. Voor een paar jaar zag ik op een avondwandeling in Maart tusschen Santpoort en Velzen talrijke mannetjes vliegen, waarvan ik er een paar met den hoed ving, om mij van de soort te vergewissen. De groote wintervlinder is meer een dier der zandstreken, waar hij vooral op eik veel voorkomt.

Nog beter dan teer voldoet de taaie, kleverige Brumata-lijm, bij handelaars in tuinbouw-artikelen te verkrijgen. Om zelf eene goede en goedkope lijm te vervaardigen, geeft Prof. Ritzema Bos het volgende recept aan: 4 deelen raapolie en 1 deel varkensvet met elkaar koken; vervolgens 1 deel terpentijnhars en 1 deel gewone hars met elkaar smelten. Daarna mengt men genoemde stoffen goed dooreen en de lijm is klaar.

Van sluipvliegen of sluipwespen bespeurde ik bij de rupsen van Wintervlinders bijna niets. Slechts eens vond ik een aangetaste rups, in welk geval ik te doen had met secundair parasitisme. D.w.z. de oorspronkelijke parasiet was weder door een tweede geïnfecteerd, een klein sluipwespje (*Chalcidide*) met voor een hymenopteron merkwaardig fraaie spriet (zomer 1901).

Ik geloof, dat de kleine pimpelmeesjes, die aardige acrobaatjes, de eigenlijke vijanden van den Wintervlinder zijn, en dus de vrienden van den ooftkweker. In alle mogelijke standen onderzoeken ze de takken om die van bladluizen- en vlindereieren te zuiveren. In hun eigen belang moesten de bezitters van fruittuinen dezen vogeltjes dan ook geschikte broedplaatsen aanbieden, door een aantal z.g.n. Berlepschekastjes op te hangen.

Dan behooren ze de kleinste soort te kiezen, daar de meezen anders door de grootere, sterkere muschen worden geweerd, in welk geval het middel wel eens erger dan de kwaal kon blijken.

B. BOON.

WANDELINGEN OM DOORN.

En vacantietijd zomers buiten doorbrengen is voor een stadsbewoner, die gevoel voor de natuur heeft, een waar genot. Ik was dan ook spoedig overgehaald om van het vriendelijk aanbod, om bij familie in Doorn eenige weken van mijn verlof te komen doorbrengen, gebruik te maken en hoewel de gastheer zich eenigszins verontschuldigde over de eenvoudige logeerkamer, was het uitzicht van een daarbij behoorend balkon boven in een met donsjongen gevuld vinkennest voor mij al een reden, om juist met die kamer ingenomen te zijn.

Berouw heb ik dan ook niet van die logeerpartij gehad en, hoewel in 't midden van den zomer en dus voor den ornitholoog van minder belang dan het frisch-groene voorjaar, heb ik volop genoten van al het moois en interessants, dat ook dan de natuur ons nog kan geven.

Reeds op weg naar 't station Zeist-Driebergen naar de vriendelijke villa, die mij zou huisvesten, kon ik mij aan de heerlijke streek, die wij doorreden, verlustigen en gaf het stukje levende natuur, dat ik nu en dan te zien kreeg, mij een voorproefje van wat mij alzoo voor de volgende dagen te wachten stond.

Maar niet alleen de vogelliefhebber zou zijn deel krijgen, dat bleek al toen ik op mijn eerste wandeling door de bosschen mijn hart kon ophalen aan de bevallige bewegingen der sierlijke boschbewoners, die helaas onze duinstreek niet kent, — de eekhoortjes (*Sciurus vulgaris*). „Helaas,” zegt de natuurvriend, wien geen tijd te lang is om zich te verlustigen in den zeldzaam mooien aanblik, die vluchtende of spelende eekhoortjes in 't hooge geboomte kunnen geven. Van geheel andere opinie

„onjuist!”

is de grond- en boschbezitter, die in dit elegante knaagdiertje een ramp voor zijn jonge aanplant en eene ruïne voor zijn bosschen ziet, en zeer terecht, want de ongelooflijk groote hoeveelheden afgeknabbeld groen en verspreide jonge loten, die men onder de sparre- en denneboomen kan vinden, wijzen op een baldadige vernielzucht, door geen straatjongen geëvenaard. *overduwen!*

Toch heeft al dat geknabbel voor het diertje weer zijn nut, en, vergenoegde het eekhoortje zich daarmee alléén, om zijn honger te stillen, in betrekkelijk korten tijd zouden zijn sterk groeiende knaagtanden te lang worden en zou het onherroepelijk den hongerdood moeten sterven.

Ook de schade, die het onder nesten en eieren van vogels aanricht, is niet gering, zoodat het ook voor hen een onwelkome gast is.

Bij een der vele eekhoortjes, die voor mij opgingen, besloot ik een proef te nemen. Ik had namelijk een vage herinnering uit mijn jongentijd, dat wij door jagen en volgen met de oogen den vluggen klauteraar zoo zenuwachtig maakten, dat hij eindelijk misgreep en een ongewenscht bezoek naar beneden kwam brengen, en ziet — de proef slaagde volkomen; na eenigen tijd werden zijn sprongen gewaagder en eindelijk mist hij en tuimelt naar beneden, om echter in minder dan geen tijd weer boven in de boomen in veiligheid te zitten.

Toch moet hieruit niet de gevolgtrekking gemaakt worden, dat op deze wijze een eekhoortje ten allen tijde te bemachtigen is; de afwezigheid van zeer hooge boomen was hier in mijn voordeel en gaf dus mijn vriendje geen gelegenheid zich geheel aan het gezicht van zijn plaaggeest te onttrekken, een kunst, die zijn natuurgenoeten overigens meesterlijk verstaan en die hen meer dan eens te pas komt om aan minder aangename vijanden te ontkomen.

Dat deze schadelijke boschbewoners veel vervolgd worden, bleek mij uit de herhaalde schoten, die de stilte der ochtenduren kwamen verbreken en die menig mooi vachtje gehavend en bebloed naar beneden deden tuimelen.

Op het geluid van een dezer schoten afgaande, zag ik juist den boschwachter een slachtoffer op zij van den weg leggen en besloot ik die gelegenheid aan te grijpen om zoo mogelijk eens te weten te komen, wat dat ververwijderd, aanhoudend gesnor toch was, dat mijn gastheer en mij elken avond zoo intrigeerde. Ik had al te kennen gegeven, dat het de geitenmelker (*Caprimulgus europaeus*) zou zijn; immers, deze vogel heet in de volksmond „nachtratel“ en „ratelaar“, maar beslist zeker durfde ik het niet te zeggen, daar ik nimmer dien vogel geluid hoorde maken.

Dat het een vogel moest wezen bewees de snelheid waarmee het geluid zich verplaatste en in

kracht af- en toenam; een snelle vlucht kon misschien dit effect teweeg brengen, en daar onze onderzoekstochten 's avonds tot geen resultaat hadden geleid, moest de boschwachter, die het terrein en de daarop voorkomende dieren wel op zijn duimpje zou kennen, eens ondervraagd worden.

Uit zijne beschrijving bleek het, dat ik goed geraden had, maar merkwaardig was het, dat deze onschuldige, zeer nuttige insectenverdelger onder de naam van „Sparrewarre“ als boom- en houtvernieler verdacht gemaakt werd, zoodat ik niet twijfel, of de man schiet alle nachtzwaluwen, die hij op zijn inspectietochten tegenkomt, onverbiddelijk dood. Praat daar eens tegen —; gelukkig zal hem zulk eene ontmoeting wel niet dikwijls overkomen.

Een sieraad van de soms eentonige heide is zeker wel de hagedis (*Lacerta agilis*) en voerde het toeval mij in 't begin van mijn verblijf te Doorn misschien over eene uitgestorven vlakte; later mocht ik menig hagedisje vangen, om te bewonderen en daarna weer zijn vrijheid terug te geven.

Vlug zijn ze bij droog, warm weer, in hooge mate en heeft men het niet meer bij de hand gehad, dan is het nog niet zoo gemakkelijk het tusschen de ericastruiken wegschietend reptiel machtig te worden en gelukt het een enkele maal, zelfs dan wordt de gelukkige vanger nog dikwijls teleurgesteld door een misvormd individu en ziet hij het afgebroken staartje kronkelend op den grond liggen.

Maak na zulk een tegenspoed het diertje echter niet uit medelijden af; dat medelijden zou misplaatst zijn, want geeft ge u de moeite den armen verminkte mede te nemen en in een behoorlijk terrarium te verplegen en te observeren, dan zal u blijken dat de bloedige wonde langzamerhand uitdroogt en dat zich aldaar na betrekkelijk korten tijd een kegelvormig uitwas vormt; — dat is het begin van een nieuwe staart, welke na eenige maanden al vrij aardig haar volle lengte heeft herkegen. In dien overgangstoestand ving ik ook eenige exemplaren en hieruit moet de gevolgtrekking wel gemaakt worden, dat ook de hagedissen hunne vijanden hebben; trouwens dat merkte men spoedig wanneer men maar eens goed uitkeek en zoo nu en dan een torenvalk (*Cerchneis tinnunculus*) over de heide zag zweven.

Mooie roofvogels om van boven in hun vlucht te zien, het licht-kastanjebruin tegen den groen-bruinen ondergrond van de heide, eensklaps stilstaand in de lucht, — „biddend“, om een welkom hapje machtig te worden, maar dikwijls weer teleurgesteld verder vliëgend, om bij een ander kruipend dier of een veldmuis (*Arvicola arvalis*) opnieuw zijn geluk te beproeven.

Veel wordt er zodoende dagelijks van de uitgestrekte vlakten weggevaagd; maar veel wordt er

ook voortgebracht gedurende zulk een warmen zomer; en neemt de wandelaar eens even de moeite om een met spinrag omwoeld ericatakje te plukken, dan zal hij verbaasd staan over de menigte spinnetjes die, door den ruk aan het takje verschromt, zich aan evenveel dunne draadjes laten afhangen en in de wind schommelen. Ook kan men het wel treffen een spin (*Pardosa saccata*) met een wit bolletje tegen het achterlijf bevestigd, door het heidekruid te zien loopen; vangt men het zwart-bruine diertje en opent men voorzichtig zijn met fijn, wit weefsel omkleed vrachtje, dan zult ge een menigte doorschijnend-witte eitjes of misschien wel een gekrioel van kleine, teere, zacht-rose gekleurde spinnetjes ontdekken. Dat zijn dus twee talrijke spinnenfamilies.

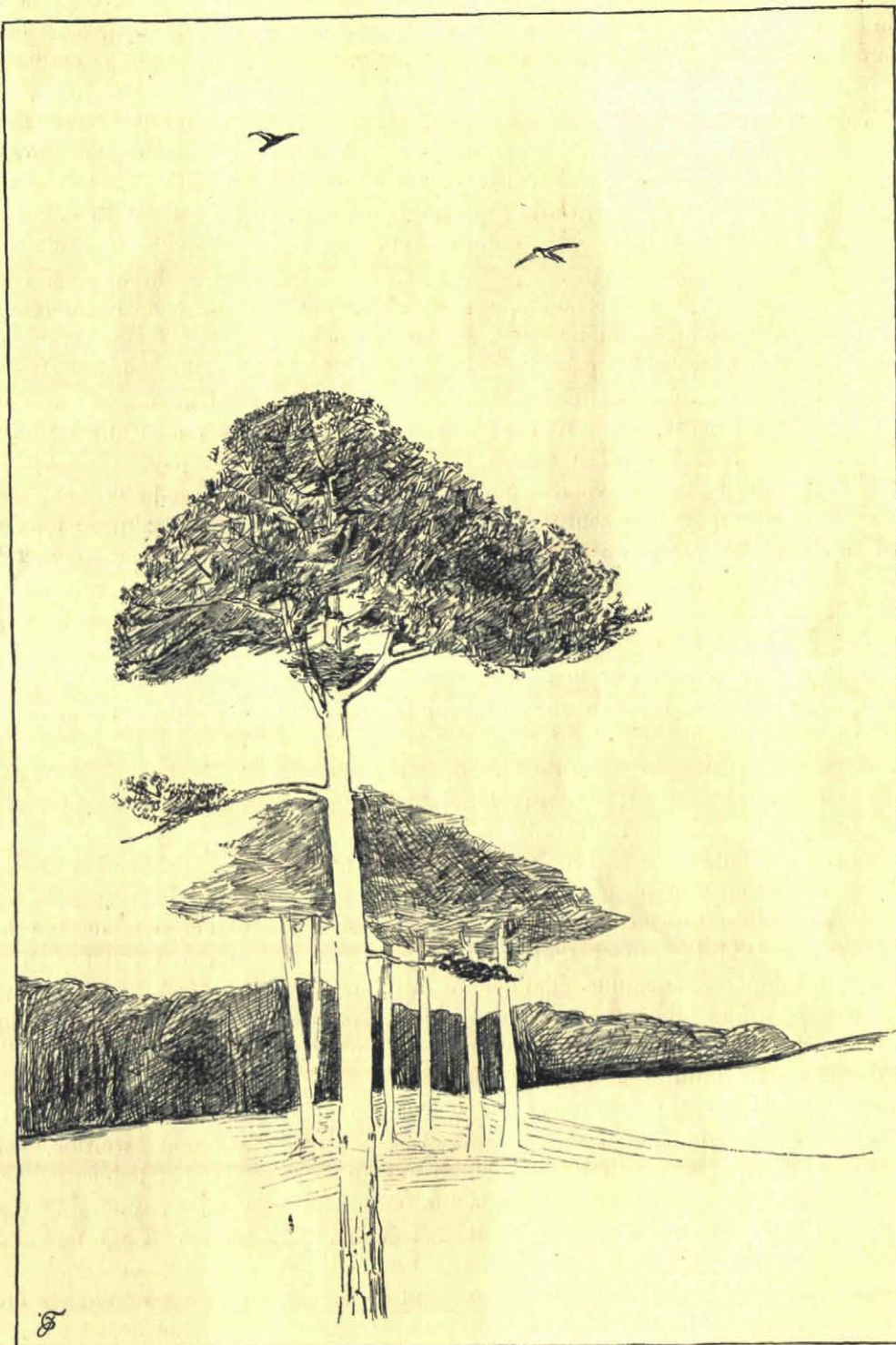
Zulk eene wandeling van eene spin met hare eieren is een waar waagstuk, want groot is het leger vijanden, die haar als een voedsaam hapje beschouwen, en gelukt het haar al eens, een weg te volgen waar geen hagedissen zich in hunne verraderlijke bewegingloosheid zitten te zonnen, de roodborst en de gewone tapuit (*Pratincola rubicola* en *Saxicola oenanthe*) hebben een ruimer gezichtsveld van uit hun sparretopje en het beweeglijk witte eierbolletje verdraagt moeder en nakomelingschap aan het scherp, nietsmissend vogelooi.

Aardige vogels, die tapuiten, die in hun schielijke vlucht zoo plotseling de sombere heidekleur komen verbreken door hun schitterend witte stuitvederen.

Algemeen komen ze op de vlakten om Doorn voor en hebben vrijwel paarsgewijze hun vast jachtterrein, waar dagelijks hetzelfde tweetal teruggevonden kan worden.

Dit schijnen trouwens meer vogelsoorten te hebben, want de heer Snouckaert, met wien ik het

voorrecht had eenige excursies te maken, en ik troffen beide keeren, dat wij een bepaald brokje heide afwandelden een paar roodborsttapuiten, een paar boompiepers (*Anthus trivialis*) en een zestal

Het Valkennest.

kneutjes (*Cannabina cannabina*), welke laatste — vermoedelijk twee ouden en vier jongen — zich onmiddellijk door hun eigenaardig geluid kenbaar maakten.

Terwijl wij liepen te genieten van de melodieuze wildzang van den grasmusch (*Sylvia sylvia*) trokken

eenige vogels in de dichte sparreboompjes onze aandacht, die weldra door ons als Grauwe klauwieren (*Lanius collurio*) herkend werden en waarvan een exemplaar aan de wetenschap geofferd werd en door een hageltje getroffen in ons bezit kwam; het was een volwassen jong, dat door den heer Snouckaert ter prepareering werd ingepakt en medegenomen.

Een oogenblik uitblazend onder de hooge dennen, hoorden wij kortbij den roep van den torenvalk en waren wij spoedig weer op de been om tot de ontdekking te komen, dat eenige boomen verder een nest met jonge torenvalken boven boven onze hoofden prijkte. Uit de geluiden maakten wij op dat de jongen reeds bijna volwassen en vrij na op uitvliegen waren en ik had dan ook de voldoening mijn gastheer, dien ik denzelfden middag overhaalde om dat nest ook eens te gaan bekijken, het aardige schouwspel te kunnen toonen van twee jeugdige roofvogels, die met hun eerste wiekslagen de wijde wereld ingingen. Vreemd kwam het aantal „twee“ mij voor, immers het geleg van den torenvalk bedraagt van drie tot zelfs zes stuks, doch dat raadsel loste zich twee dagen later op, toen ik op eenigen afstand van het verlaten nest een leeg-gelooopen torenvalkenei (groengrijze variëteit) in het mos vond liggen. Zou dat een eekhoornmisdaad geweest zijn?

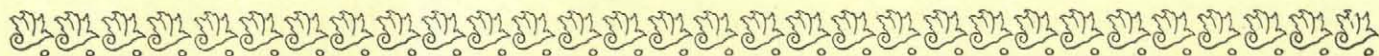
Was het uitvliegen een interessant gezicht, van niet minder belang was de collectie „Gewölle“, onder het nest gevonden. Deze ballen, als onverteerbaar voor den maag weder uitgeworpen, lagen op den grond verspreid en bleken bij onderzoek grootendeels uit muizenhaar, muizenschedels, kleine beentjes en dekvleugels van kerfdieren te bestaan; bij geen der vele exemplaren, die ik opdraapte en uitploos kon ik vederen of vogelschedels ontdekken.

Dat de torenvalk ook niet altijd door de andere vogels als een gevaarlijke roofvogel wordt gevreesd, bleek duidelijk uit de onmiddellijke nabijheid van een houtduif (*Columba palumbus*), die zonder eenige angst voor haar naaste burens, haar nest aldaar had gebouwd en op haar twee helder witte eieren, die van omlaag op het doorzichtige nest te zien waren, zat te broeien.

Met ouderliefde schijnen de torenvalken maar matig bedeed te zijn, want de drie keeren, dat het mij gegeven was een nest met jonge torenvalken te vinden, trokken vader noch moeder zich iets van hun kinderen aan, niettegenstaande het noodgeschrei der kleinen bij de nadering van onraad, terwijl zij zelve in de omtrek bleven rondzwerven.

(Wordt vervolgd). R. 218

C. STOLK.

Uit een Reigerkolonie op Schouwen-Duiveland.

(Vervolg van bladz. 181.)

Eenmaal onder de boomen gekomen, moet ge maar niet verschrikt zijn van wat lawaai, want dan is het slaan tegen de boomen, schreeuwen en te keer gaan, dat hooren en zien vergaan, terwijl de reigers, uit hun zoete rust oggeschrikt, onder luid gekrijsch en geklapwiek het hazenpad kiezen, hun nesten onbewaakt achterlatend. Een enkele broedende blijft zitten. Ge vraagt, waartoe dit alles dient. Een poosje geduld en de enkele kraaien, die ge van de verschillende kanten der wei tusschen de boomen door naar de nesten der reigers ziet vliegen, zullen u het raadsel oplossen. De jongens houden zich stil en zijn in gespannen verwachting over de dingen, die komen zullen. Enkelen onzer loopen al vast naar de verschillende kanten der wei; waartoe, zult ge later zien. Laat ons nu vooreerst in het oog houden de kraai, die zich stil op een tak van een boom onder een nest heeft neergezet, schuw om zich heenziende. Met levendige belangstelling volgen wij hare bewegingen. Al dichter en dichter nadert zij met kleine sprongetjes het nest. Ge zijt

enkel aandacht; nog een wip... en zij zit in het nest. Straks blijven onze oogen daarop gericht. Een oogenblik later ziet ge de zwarte dievegge met een ei overdwers in den bek uit het nest een eindje naar omlaag duiken, om dan met kalmen wiekslag haar weg tusschen de boomtakken door te nemen en in de naburige wei haar ei te gaan uitdrinken.

Nu wij er zijn, behoeft zij daar evenwel niet op te rekenen, want zoo is de kraai uit den boom gekomen, of een daverend slaan en schreeuwen verbreekt de stilte en met waren hartstocht zetten wij de kraai achterna.

Deze is echter niet verschrikt genoeg, om het ei te laten vallen. Daarom houden we ons nu stil; zoo gauw mogelijk loopen we de vliegende kraai achterna. Daar nadert ze den grond, ze bemerkt ons niet en maakt aanstalten om te gaan zitten. Dit is voor ons het kritieke oogenblik; we blijven even staan; daar zit ze. Ze rekt even den hals, kijkt even in het rond en maakt zich gereed, om in het inmiddels neergelegde ei een gat te slaan;...